

Vazba

Zakládá-li § 73d odst. 3 trestního řádu právo obviněného domáhat se konání vazebního zasedání, pak je povinností soudu rozhodujícího o dalším trvání vazby umožnit obviněnému, aby mohl toto právo využít. Jestliže tedy příslušný soud obviněného, který je ve vazbě, v rozporu s § 33 odst. 1 a 5 i z § 73d odst. 3 tr. řádu vůbec neinformuje o tom, že jím bude rozhodováno o dalším trvání jeho vazby, popřípadě kdy se tak stane (dokonce mu ani nedoručí návrh státního zástupce), a neposkytne mu lhůtu k vyslovení požadavku na konání vazebního zasedání, pak mu ve skutečnosti znemožní uplatnit právo žádat o konání vazebního zasedání a tohoto vazebního zasedání se zúčastnit. Od osobního slyšení lze upustit, avšak pouze tehdy, odmítl-li obviněný sám takovýto výsledek nebo bránila-li výslechu objektivně nepřekonatelná překážka či docházelo-li k rozhodování soudu bezprostředně poté, co byl obviněný k otázce vazby soudem vyslechnut.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 3813/18 ze dne 5.3.2019)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelů 1) L. H., t. č. ve Vazební věznici Brno, a 2) R. M., t. č. ve Vazební věznici Brno, obou zastoupených Mgr. R.G., advokátem, sídlem B., proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. října 2018 č. j. 9 To 391/2018-22 a usnesení Okresního soudu v Břeclavi ze dne 26. září 2018 č. j. 13 Nt 4001/2018-6, za účasti Krajského soudu v Brně a Okresního soudu v Břeclavi, jako účastníků řízení, a Krajského státního zastupitelství v Brně, jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 25. října 2018 č. j. 9 To 391/2018-22 a usnesením Okresního soudu v Břeclavi ze dne 26. září 2018 č. j. 13 Nt 4001/2018-6 byla porušena základní práva stěžovatelů zaručená v čl. 8 odst. 2 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. října 2018 č. j. 9 To 391/2018-22 a usnesení Okresního soudu v Břeclavi ze dne 26. září 2018 č. j. 13 Nt 4001/2018-6 se ruší.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), se stěžovatelé domáhají zrušení v záhlaví označených rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena jejich ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 8 odst. 2 a 5 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a čl. 5 odst. 4 a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen "Úmluva").

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného spisu Okresního soudu v Břeclavi (dále jen "okresní soud") sp. zn. 13 Nt 4001/2018 se podává, že stěžovatelé jsou na základě usnesení policejního orgánu Policie České republiky, Národní protidrogové centrály, Služby kriminální policie a vyšetřování, expozitury Brno (dále jen "policejní orgán"), ze dne 11. 7. 2018 sp. zn. NPC-1323/TČ-2018-2200E5 stíháni pro zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) zákona č. [40/2009](#) Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "tr. zákoník"), dílem dokonaného a dílem ve stadiu pokusu, jehož se měli dopustit jednáním popsáním ve výrokové části usnesení o zahájení trestního stíhání.

3. Usnesením okresního soudu ze dne 12. 7. 2018 sp. zn. 13 Nt 11001/2018 byli stěžovatelé vzati do

vazby z důvodů uvedených v § 67 písm. a) a c) zákona č. [141/1961](#) Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen "tr. řád"), za současného nepřijetí jejich písemných slibů.

4. Podáním doručeným okresnímu soudu dne 24. 9. 2018 navrhl státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Brně (dále jen "státní zástupce") ponechat stěžovatele ve vazbě.

5. Napadeným usnesením okresního soudu bylo rozhodnuto, že se stěžovatelé podle § 72 odst. 1 tr. řádu i nadále ponechávají ve vazbě z důvodů podle § 67 písm. a) a c) tr. řádu.

6. Proti usnesení okresního soudu podali stěžovatelé stížnosti, v nichž mj. namítali, že je soud o návrhu státního zástupce nevyrozuměl a nedal jim možnost se k němu vyjádřit, přestože jejich obhájce podal do policejního spisu písemnou žádost, aby byl o všech úkonech konaných ve věci vyrozuměn, a o dalším trvání vazby rozhodl v rozporu s judikaturou Ústavního soudu bez jejich slyšení.

7. Krajský soud v Brně (dále jen "krajský soud") dalším napadeným usnesením podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu stížnosti zamítl. Poukázal na to, že žádost o provedení vazebního zasedání zazněla až ve stížnostech, takže neprojednal věc v neveřejném zasedání, jak je zcela běžné, ale nařídil vazební zasedání a stěžovatele vyslechl. V postupu okresního soudu žádné závady neshledal a stížnosti označil za nedůvodné.

II. Argumentace stěžovatelů

8. Stěžovatelé s poukazem na nálezy Ústavního soudu ze dne 5. 10. 2005 sp. zn. II. ÚS 405/05 (N 193/39 SbNU 53), ze dne 11. 10. 2005 sp. zn. IV. ÚS 414/05 (N 197/39 SbNU 99), ze dne 22. 10. 2009 sp. zn. III. ÚS 2198/09 (N 227/55 SbNU 135) a ze dne 21. 10. 2010 sp. zn. I. ÚS 1104/10 (N 213/59 SbNU 103) namítají, že okresní soud rozhodl o jejich ponechání ve vazbě mimo vazební zasedání bez jejich účasti a vědomí. Stěžovatelé nebyli seznámeni s návrhem státního zástupce, nemohli se k němu vyjádřit, nemohli soudu předložit písemné sliby, dodat pracovní smlouvy apod. Vyrozuměn nebyl ani jejich obhájce, který požádal o účast u všech úkonů trestního řízení. Okresní soud následně vůbec nedoručil napadené usnesení obhájci, posláno mu bylo až na jeho výslovnou žádost. Uvádí-li krajský soud, že o stížnosti rozhodoval ve vazebním zasedání a stěžovatelé tak měli právo se k věci vyjádřit, vada prvostupňového řízení tím nebyla zhojena včas, nadto ani krajský soud jim návrh státního zástupce nedoručil. Poukazují na časový sled rozhodování o vazbě i na to, že usnesení krajského soudu bylo vydáno až po uplynutí tříměsíční lhůty. Obhájci opět nebylo usnesení krajského soudu doručeno.

III. Vyjádření účastníka řízení

9. Okresní soud ve svém vyjádření uvedl, že nepovažuje ústavní stížnost za důvodnou. Má za to, že soudce nemá povinnost o svém rozhodnutí předem obviněného či jeho obhájce informovat, a vazební zasedání koná pouze tehdy, když o to obviněný výslovně požádá. To však stěžovatelé neučinili. Byla-li by řádně vykonávána jejich obhajoba, nepochybně by obhájce požádal o konání vazebního zasedání při rozhodování o dalším ponechání obviněných ve vazbě. Domnívá se, že zákonodárce přenesl povinnost výslovné žádosti o účast na vazebním zasedání na obviněného, přičemž obhájci je nepochybně známo, kdy k rozhodování o dalším ponechání ve vazbě dojde. Obhájci stěžovatelů bylo zasláno usnesení o vzetí do vazby, měl možnost požádat o sdělení, kdy nabylo právní moci. Mohl mu tak být znám i počátek běhu lhůty a její konec, kdy musí soudce rozhodnout. Měl tedy stěžovatelům sdělit, že se blíží konec lhůty, zjistit jejich názor a sdělit ho soudu.

10. Krajský soud a Krajské státní zastupitelství v Brně se k ústavní stížnosti nevyjádřily.

11. V replice na vyjádření okresního soudu se obhájce stěžovatelů ohradil proti napadání způsobu vedení jeho obhajoby, když advokát obecně nemůže suplovat povinnosti soudu. Pakliže soud ani nevyrozumí stěžovatele o zahájeném řízení, nemůžou se k němu stěžovatelé vyjadřovat či požadovat svoji účast. Znovu však upozornil na to, že v průběhu trestního řízení požádal o účast u všech úkonů trestního řízení. Těžko může soud klást za vinu obhájce, že stěžovatele ani neseznámil s návrhem státního zástupce na jejich další ponechání ve vazbě, neboť tento návrh neobdržel. Dodal, že momentálně je obviněno třináct osob, všem hrozí trest odnětí svobody od 8 do 12 let, přičemž z tohoto počtu jsou pouze tři obvinění (včetně stěžovatelů) vazebně stíháni. Poukazuje též na další rozhodnutí okresního soudu o ponechání stěžovatelů ve vazbě ze dne 22. 1. 2019 č. j. 13 Nt 4001/2019-28.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

12. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnými stěžovateli, kteří byli účastníky řízení, v němž byla napadená rozhodnutí vydána, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný; stěžovatelé jsou právně zastoupeni v souladu s § 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelé vyčerpali všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu).

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

13. Po prostudování spisového materiálu a zvážení vznesených námitek dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

14. Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) není další instancí v systému trestního soudnictví; posuzování konkrétních okolností každého jednotlivého případu se zřetelem na učiněná skutková zjištění náleží trestním soudům, což je výrazem jejich nezávislého soudního rozhodování (čl. 82 odst. 1 Ústavy). Postupují-li soudy v souladu s obsahem hlavy páté Listiny, nemůže na sebe vztahovat výkon přezkumného dohledu nad jejich činností. Na druhé straně je však oprávněn, ale i povinen posoudit, zda bylo řízení jako celek spravedlivé a zda v něm nebyly porušeny ústavně zaručené svobody nebo základní práva stěžovatele.

15. Ústavní soud předesílá, že osobní svoboda zaručená čl. 8 Listiny představuje v demokratickém a právním státě jednu z nejdůležitějších hodnot [srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2014 sp. zn. I. ÚS 3326/13 (N 5/72 SbNU 69); rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen "ESLP") ve věci Āupa proti České republice ze dne 26. 5. 2011 č. 39822/07, § 45]. Proto musí být náhled na postup orgánů veřejné moci v souvislosti s omezením osobní svobody přísnější [náleží sp. zn. II. ÚS 336/06 ze dne 28. 3. 2007 (N 56/44 SbNU 719)]. Trvání na dodržení všech zákonem stanovených podmínek omezení osobní svobody představuje základní garanci, že budou skutečně respektována práva dotčeného jednotlivce a že v jeho případě nedojde ke zneužití moci [náleží sp. zn. III. ÚS 916/13 ze dne 17. 2. 2015 (N 33/76 SbNU 451)]. Obdobné záruky poskytují čl. 5 Úmluvy či čl. 9 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

16. Podle § 73d odst. 2 tr. řádu se rozhoduje ve vazebním zasedání vždy, když soud rozhoduje o vzetí obviněného do vazby. Podle odst. 3 citovaného ustanovení v jiných případech se rozhoduje ve vazebním zasedání, jestliže o to výslovně požádá obviněný nebo soud a v přípravném řízení soudce považuje osobní slyšení obviněného za potřebné pro účely rozhodnutí o vazbě. Vazební zasedání však není třeba konat, i když o jeho konání obviněný výslovně požádal, jestliže:

- a) obviněný se odmítl vazebního zasedání účastnit, ačkoliv o to výslovně požádal,
- b) jestliže zdravotní stav obviněného neumožňuje jeho výslech,
- c) jestliže obviněný byl v posledních šesti týdnech k vazbě slyšen a neuvedl žádné nové okolnosti nebo jím uvážené okolnosti nemohou vést ke změně rozhodnutí o vazbě,
- d) obviněný se propouští z vazby.

17. Okolnosti, za nichž soud není povinen konat o dalším trvání vazby vazební zasedání (ať už o jeho konání obviněný požádal či nikoliv) jsou podle § 73d odst. 3 tr. řádu vázány na splnění dvou podmínek: 1) od posledního vazebního zasedání, při němž byl obviněný slyšen, neuběhlo více než šest týdnů a 2) obviněný neuvedl žádné nové okolnosti nebo jím uváděné okolnosti nemohou vést ke změně rozhodnutí o vazbě. Text zákona tedy vytváří procesní prostor pro možnou aktivitu obviněného. Soud následně posoudí otázku, zda obviněným případně uváděné okolnosti mohou vést ke změně rozhodnutí o vazbě. Soud je však povinen obviněnému svým postupem umožnit, aby svou aktivitu mohl realizovat a aby mohl okolnosti, které by mohly vést ke změně vazebního rozhodnutí, uvést.

18. V usnesení ze dne 16. 8. 2012 sp. zn. IV. ÚS 2215/12 (všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>) Ústavní soud s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2012 č. j. 11 Tvo 9/2012-33 konstatoval, že z § 33 odst. 1 a 5 tr. řádu vyplývá, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny obviněného poučit o jeho právech a poskytnout mu plnou možnost jejich uplatnění. Zakládá-li citovaný § 73d odst. 3 trestního řádu právo obviněného domáhat se konání vazebního zasedání, pak je povinností soudu rozhodujícího o dalším trvání vazby umožnit obviněnému, aby mohl toto právo využít. Jestliže tedy příslušný soud obviněného, který je ve vazbě, vůbec neinformuje o tom, že jím bude rozhodováno o dalším trvání jeho vazby, popřípadě kdy se tak stane (dokonce mu ani nedoručí návrh státního zástupce), a neposkytne mu lhůtu k vyslovení požadavku na konání vazebního zasedání, pak mu ve skutečnosti znemožní uplatnit právo žádat o konání vazebního zasedání a tohoto vazebního zasedání se zúčastnit [srov. náleží Ústavního soudu ze dne 2. 5. 2016 sp. zn. I. ÚS 3693/15 (N 82/81 SbNU 393)].

19. V posuzovaném případě bylo povinností okresního soudu, aby stěžovatelům (jejich obhájci) zaslal návrh státního zástupce na rozhodnutí o dalším trvání vazby ze dne 21. 9. 2018, a aby je informoval o tom, že o jejich další vazbě bude rozhodovat, a kdy se tak stane. Jak však vyplývá z obsahu spisového materiálu, této své povinnosti okresní soud nedostál, takže stěžovatelé vůbec nedostali příležitost k návrhu se vyjádřit a případně vznést požadavek na konání veřejného zasedání, jak jim umožňuje § 73d odst. 3 tr. řádu. Neobstojí přitom argument okresního soudu uplatněný ve vyjádření k ústavní stížnosti, že nemá povinnost o svém rozhodnutí předem obviněného či jeho obhájce informovat, neboť, jak již bylo uvedeno výše, tato povinnost mu vyplývá z § 33 odst. 1 a 5 i z § 73d odst. 3 tr. řádu. Za situace, kdy stěžovatelům nebyl doručen ani návrh státního zástupce, lze stěžít po obhajobě požadovat, aby si možný termín rozhodování soudu sama dovozovala způsobem popsáným ve vyjádření okresního soudu a tím suplovala základní povinnosti soudu. Jestliže neexistovala žádná okolnost uvedená pod písm. a) až d) § 73d odst. 3 věta druhá tr. řádu, umožňující, aby se vazební zasedání nekonalo, bylo povinností okresního soudu, aby v rámci rozhodování o dalším trvání vazby v souladu s § 73d odst. 3 věta první tr. řádu obviněným sdělil, že bude rozhodováno o jejich vazbě, poučil je o právu požádat o konání vazebního zasedání a stanovil jim lhůtu k tomu, aby mohli toto právo uplatnit, a to zvláště za situace, kdy je uvedený institut vazebního zasedání již řadu let v praxi soudů používán a rovněž náleží Ústavního soudu je jistě soudům známa.

20. K právu obviněného být osobně slyšen při rozhodování soudu o jeho vazbě se Ústavní soud v minulosti mnohokrát vyjádřil. Učinil tak např. v již citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 3326/13, v němž v této souvislosti shrnul principy svého rozhodování i rozhodování ESLP. V uvedeném nálezu Ústavní soud konstatoval, že právo obviněného osobně se zúčastnit řízení před soudem v rámci rozhodování

o vazbě či jejím dalším trvání a z toho vyplývající právo být slyšen (vyjádřit se) v kontradiktorním řízení je třeba považovat za zcela základní prvek práva na spravedlivé trestní řízení týkající se omezení osobní svobody. Právě vytvoření prostoru pro účinné vznesení námitek nejlépe zajistí ochranu základních práv, jež je z hlediska fair procesu prvotním účelem soudního řízení. Od osobního slyšení je možno upustit, avšak pouze tehdy, odmítl-li obviněný sám takovýto výslech *expressis verbis* nebo bránila-li by výslechu objektivně nepřekonatelná překážka či docházelo-li by k rozhodování soudu bezprostředně poté, co byl obviněný k otázce vazby soudem vyslechnut, např. v souvislosti s řízením o stížnosti proti jinému vazebnímu rozhodnutí. Za zcela výjimečných okolností si lze představit, že nedostatek osobního slyšení by mohl být zhojen tím, že by se ve velmi krátké době (několika dnů) po vydání rozhodnutí uskutečnilo osobní slyšení obviněného soudem, při němž by měl možnost uplatnit své námítky k dalšímu trvání vazby [srov. obdobně též nálezy ze dne 22. 10. 2009 sp. zn. III. ÚS 2198/2009 (N 227/55 SbNU 135), ze dne 18. 1. 2017 sp. zn. I. ÚS 3909/16 (N 15/84 SbNU 173) a ze dne 2. 5. 2016 sp. zn. I. ÚS 3693/15 (N 82/81 SbNU 393)].

21. V nyní posuzované věci byli stěžovatelé vazebním soudem slyšeni pouze jednou, a to při vzetí do vazby dne 12. 7. 2018. V době přijetí napadeného usnesení okresního soudu uběhlo od tohoto slyšení stěžovatelů již dva a půl měsíce. To Ústavní soud i s ohledem na judikaturu ESLP, podle které doba osmi a půl týdne mezi slyšeními je již příliš dlouhá (viz judikatura citovaná v nálezu sp. zn. I. ÚS 3326/13, bod 23) považuje za dobu, která si v zásadě vyžadovala nové slyšení stěžovatele. Navíc okresní soud bez vazebního zasedání upřel stěžovatelům jakoukoliv možnost vyjádřit se k návrhu státního zástupce, neboť jim tento návrh nezaslal. Ústavní soud oceňuje snahu krajského soudu zhojit pochybení okresního soudu projednáním stížností stěžovatelů ve vazebním zasedání s osobním slyšením stěžovatelů, avšak s ohledem na to, že se toto vazební zasedání uskutečnilo až po měsíci po vydání rozhodnutí okresního soudu a po více než třech měsících od posledního slyšení stěžovatelů, je taková prodleva mezi osobními slyšeními ve světle judikatury Ústavního soudu nadměrná (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3326/13, sp. zn. I. ÚS 3693/15 a sp. zn. I. ÚS 3909/16). Krajskému soudu mohly být závěry nálezu sp. zn. I. ÚS 3326/13 známy, neboť na něj obhájce stěžovatelů ve stížnostech i při vazebním zasedání dne 25. 10. 2018 upozorňoval. Přesto na to krajský soud reagoval pouze sdělením, že o neveřejném zasedání se nikdo neuvědomuje, a v odůvodnění svého usnesení pak toliko poukázal na to, že žádost o provedení vazebního zasedání zazněla až ve stížnosti. Nadto z obsahu spisu nevyplývá, že by stěžovatelům alespoň dodatečně doručil návrh státního zástupce na rozhodnutí o dalším trvání vazby.

22. Ústavní soud uzavírá, že okresní soud napadeným rozhodnutím porušil právo stěžovatelů na osobní slyšení podle čl. 38 odst. 2 Listiny a tím i právo na osobní svobodu podle čl. 8 odst. 2 Listiny, neboť každé zbavení osobní svobody musí být v souladu se zákonem. Okresní soud totiž nerespektoval § 73d tr. řádu a vazbu stěžovatelům prodloužil, aniž by měl vytvořeny podmínky pro konání neveřejného zasedání. Krajský soud vzhledem k časovému odstupu od posledního slyšení stěžovatelů již sám uvedenou procesní vadu odstranit nemohl a o jinou nápravu řízení [viz nálezy sp. zn. I. ÚS 3326/13, bod 44) se nepokusil. I on proto porušil právo stěžovatelů zaručené v čl. 8 odst. 2 Listiny.

23. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona napadená rozhodnutí zrušil.

Další články:

- [Splnění dluhu](#)
- [Daně](#)
- [Insolvence, vylučovací žaloba](#)
- [Insolvence a pojistné na zdravotní pojištění](#)
- [Oddlužení](#)
- [Odměna insolvenčního správce](#)
- [Obtížně ocenitelný majetek](#)
- [Oddlužení](#)
- [Odporovatelnost](#)
- [Incidenční spory](#)
- [Dodání zboží dle zákona o DPH](#)